

Аннотация. Сфера образования для одаренных детей претерпевает постоянные изменения, которые связаны с новыми взглядами на интеллект, все большее значение приобретают результаты исследований по неврологии, применения подхода обогащения с помощью информационных технологий. Культурные отличия и разные модели межкультурных коммуникативных стратегий для одаренных учеников также влияют на развитие отрасли. Кроме того, в статье проанализирована целесообразность научного поиска относительно творческого развития одаренных детей, наставничества и консультирования одаренных личностей. Проблема идентификации остается актуальной и важной. Конечно, сложно охватить все текущие тенденции, но мы остановились на наиболее перспективных. Обоснована целесообразность дальнейших исследований по формированию навыков критического мышления у одаренных школьников. В исследовании рассмотрена проблема информационной осведомленности одаренных детей, их родителей и учителей по реализации потенциала одаренности. Поиски законодательного решения актуальных вопросов в обучении одаренных детей необходимы для убеждения родителей в том, что их одаренные дети получают соответствующее образование. Научные исследования по формированию надлежащей законодательной базы и исследования в области генетики составляют будущие перспективы в сфере образования для одаренных школьников.

Ключевые слова: образование для одаренных, когнитивные стили обучения, обогащение, навыки критического мышления, консультирование, наставничество.

Стаття надійшла до редакції 23.05.2016

Н. Б. Антоненц

МІКРОІСТОРІЯ ОСВІТИ: РОВЕНСЬКА ШКОЛА-ІНТЕРНАТ № 1 У ДОЛІ ЇЇ ВИХОВАНЦІВ (ПОЧАТОК 1960-х рр.)

Анотація. У статті на прикладі школи-інтернату № 1 м. Ровно простежуються основні тенденції, що характеризують процес створення загальноосвітніх шкіл-інтернатів як нового типу навчальних закладів у СРСР (друга половина 50-их – 60-і рр. ХХ ст.). Автор, використовуючи нормативно-правові документи, публікації початку 1960-х рр. у ровенській обласній газеті «Червоний прапор» та спогади вихованки школи-інтернату, акцентує увагу на матеріальному забезпеченні цих закладів освіти, на тогочасних вимогах до професійних якостей їх педагогів, на специфіці організації навчального процесу та спрямованості виховної роботи.

Ключові слова: загальноосвітня школа-інтернат; діти, які опинилися у складних матеріально-побутових умовах; професійні вимоги до педагогів; навчальний процес; виховна робота.

Постановка проблеми. На уявній історико-педагогічній карті можна позначити чимало навчальних закладів, які стали предметом уваги сучасних дослідників. Серед них – київські Колегія Павла Галагана, гімназії В. Науменка та О. Дучинської, Лікарсько-педагогічний інститут Сікорських, Кременецький ліцей, Харківська жіноча недільна школа Х. Алчевської, Полтавський інститут шляхетних дівчат, Олександрівська школа-хутір глухонімих, Павлиська, Богданівська, Зибківська, Сахнівська середні школи тощо. Як правило, ці навчальні заклади пов'язані з іменами визначних (або принаймні непересічних) особистостей, котрі своєю діяльністю сприяли виникненню унікального, неординарного явища на терені освіти.

Проте поруч із відомими закладами завжди існувала велика кількість звичайних масових шкіл, які для відстороненого споглядача відрізняються між собою лише номером та географічною складовою у назві. Водночас кожний такий навчальний заклад є віддзеркаленням процесу розвитку системи освіти певного періоду, а також своєрідним пам'ятником нелегкій праці його педагогів та дитинству й юності колишніх вихованців. Дослідження історій цих шкіл також сприяє збагаченню педагогічної науки, її конкретизації, а широке висвітлення (у тому числі і поза межами суто фахових видань) результатів роботи дослідника, як і взагалі культивування в соціумі традиції популяризації історичного знання про своє найближче оточення, є одним із ефективних шляхів патріотичного виховання, що набуває в умовах складного сьогодення України надзвичайної актуальності.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Різні аспекти функціонування окремих навчальних закладів знайшли висвітлення в працях М. Антонця, Л. Березівської, Л. Бондар, Н. Дічек, А. Іванко, Т. Куліш, Н. Побірченко, І. Скоропад, О. Сухомлинської, Т. Філімонової, О. Шевчук та ін. Збільшення кількості такого типу історико-педагогічних досліджень надало поштовх пошукам удосконалення відповідного інструментарію їх здійснення. Актуальним для проведення сучасних локальних ретроспективних студій визнається використання мікроісторичного підходу. Характеризуючи його особливості, доктор педагогічних наук академік НАПН України О. Сухомлинська в першу чергу виділяє такі складові: а) обрання для розгляду сутність (своєрідність або типовість) малого, часткового (події, факту, явища, незначної території, невеликого об'єднання людей, забутих чи невідомих особистостей тощо) в контексті цілісного, домінуючого, тобто цілеспрямованого поєднання мікро і макро; б) надання пріоритету специфічним першоджерелам, якими є листи, спогади, інтерв'ю, щоденники тощо; в) виявлення та висвітлення прихованої (незафіксованої) реальності, що може підтверджувати, доповнювати чи спростовувати, заперечувати усталені канони та загальновизначені стереотипи; г) використання дослідником незаформалізованого, позбавленого сухого канцеляризму стилю викладу [8].

Мета нашої статті – на прикладі школи-інтернату № 1 м. Ровно простежити основні тенденції, що характеризують процес створення

загальноосвітніх шкіл-інтернатів як нового типу навчальних закладів у СРСР у другій половині 50-х – 60-х рр. ХХ ст.

Виклад основного матеріалу дослідження. У 1956 р. лідери Комуністичної партії СРСР прийняли рішення про доцільність створення нового типу навчальних закладів, який на більш високому рівні мав вирішувати завдання виховання будівників комуністичного суспільства. У цих гарно облаштованих школах-інтернатах, що розташовувалися у сприятливих для здоров'я дітей лісових масивах, повинні були викладати найкращі вчителі. З часом такий тип навчальних закладів мав стати головним в системі освіти країни, проте задум не було реалізовано в першу чергу через відсутність відповідних коштів. Вже у «Положенні про школи-інтернати Міністерства освіти УРСР», яке було затверджене влітку 1957 р., знаходимо застереження, що у ці навчальні заклади в першу чергу зараховуються діти одиноких і багатодітних матерів, інвалідів війни та праці, сироти, а також діти, для виховання котрих відсутні необхідні умови в сім'ї [6, с. 4]. Так в країні виник новий тип навчального закладу, вихованцями якого стали діти, що потребують соціальної допомоги (детально питання виникнення загальноосвітніх шкіл-інтернатів в Українській РСР ми розглядаємо у попередньому випуску збірника [1]).

Перші загальноосвітні школи-інтернати здебільшого розташовувалися у старих панських садибах, їм також передавали відомчі дачі та піонерські табори великих заводів. Лише наприкінці 1950-их – на початку 1960-их років почали вводитися в експлуатацію спеціально спроектовані комплекси, до їх числа належала Ровенська школа-інтернат № 1 (пізніше – Ровенська середня загальноосвітня школа-інтернат № 1 з виробничим навчанням), яка стала другою рідною домівкою для багатьох дітей, котрі з різних причин опинилися у складних матеріально-побутових умовах.

7 лютого 1961 р. у ровенській газеті «Червоний прапор» з'явилась стаття «Містечко юності». В ній розповідалося, що на околиці міста, там, де ще недавно був пустир, виросли корпуси школи-інтернату, які тими днями почали обживати діти з різних сіл і міст області [7]. Це був цілий комплекс будівель, розрахований на 630 вихованців. Трьохповерхові навчальний корпус і два гуртожитки (для дівчат і хлопців), а також окреме приміщення їдальні зручно з'єднувала галерея. У приміщеннях – м'які дивани, крісла, килимові доріжки, на столах – скатертини з гарними візерунками, квіти, на стінах – картини. Учні чекали кабінети фізики, хімії, біології, математики, домоводства. А у квітні того ж 1961 р., коли вся країна була в захваті від польоту у космос Юрія Гагаріна, часопис «Червоний прапор» повідомив, що на прохання вчителів та вихованців Ровенської школи-інтернату № 1 виконавчий комітет міської Ради депутатів трудящих присвоїв цьому навчальному закладу ім'я першого в світі космонавта [9].

Інформація про новий навчальний заклад швидко поширювалася серед освітян Ровенської області, спонукаючи небайдужих педагогів на місцях спробувати змінити складні обставини життя деяких своїх

вихованців. Саме від своєї вчительки Галини Олександрівни Антоненко дізналася про школу, де діти не тільки навчаються, а й живуть на повному державному забезпеченні, тодішня учениця сільської Богущівської школи (Березнівський район) Ніна Антонець. Її мати Марія Модестівна Антонець дала життя одинадцятьом дітям, мала почесне звання «Мати-героїня». Як тяжко не складалось життя, Марія Модестівна завжди була для своїх дітей опорою та захисницею, проте водночас вчила їх приймати самостійні рішення. Тому й одинадцятирічній донці надала право самій визначити свою подальшу долю. Так 1 вересня 1961 р. Ніна Яківна Антонець (нині – Василець) стала ученицею VI класу Ровенської школи-інтернату № 1 ім. Ю. Гагаріна (у той святковий день початку шкільного року шпальти «Червоного прапора» прикрасила фотографія усміхнених учениць цього навчального закладу на фоні його новозбудованих корпусів [3]).

Школи-інтернати в Українській РСР працювали за навчальним планом і програмами масової середньої школи, проте серйозні складнощі у навчальному процесі виникали через неоднаковий рівень підготовки учнів, які приходили з різних шкіл. Суттєві прогалини у володінні навчальним матеріалом значної частини вихованців викликали навіть необхідність вносити корективи у навчальний план першого півріччя, зосереджуючи головну увагу на повторенні та систематизації програмного матеріалу за попередній клас. Згадуючи свої перші місяці перебування у школі-інтернаті, Н. Василець, зокрема, розповідає: «Навчання спочатку давалося тяжко, бо вимоги були значно вищими, ніж у сільській школі. Зміна колективу учнів і вчителів також давалась взнаки. Незабутній випадок трапився, коли за самостійну роботу з математики отримала двійку. Відразу написала листа додому, щоб мене забрали, бо дуже важко вчитися. Мати приїхала негайно. Отримавши всі документи, ми з мамою підійшли до моїх вже колишніх однокласників, які вийшли на двір попрощатися. Всі плакали. Моя вихователька Марія Андріївна Пригуляк запитала, чи не шкода мені розставатися і з нею, і однокласниками. Я відповіла, що дуже шкода. Тоді вона запропонувала залишитися, я з радістю погодилася. Так чудом я залишилася і провчилася у школі-інтернаті до кінця X класу» [2, арк. 2]. Таким чином, лише одна фраза педагога вдруге змінила, здавалось, уже визначену життєву дорогу вихованки.

Зауважимо, що «Положення про школи-інтернати Міністерства освіти УРСР» (1957) обумовлювало підвищені професійні вимоги до педагогів цих навчальних закладів. Так, директори, їхні заступники, вчителі призначалися з числа кращих педагогів, які мали вищу (вчителі початкових класів – середню) педагогічну освіту та не менше 3 (для керівників – 5) років стажу на відповідних посадах. Не менш вимогливо добиралися і вихователі. Без педагогічного стажу на цю посаду призначалися лише ті випускники педагогічних інститутів, котрі здобували освіту за спеціальним навчальним планом підготовки вчителів-вихователів і могли керувати певним видом позакласної роботи [6, с. 5–6].

Ці формальні вимоги, безперечно, створювали умови для професійного відбору, проте автоматично не забезпечували виникнення у

вихованців почуття довіри та поваги до педагогів. Директору ж Ровенської школи-інтернату № 1 Григорію Микитовичу Карпенку вдалося створити такий колектив, про який зараз, через 50 років, його учениця написала: «Я щиро вдячна всім і кожному зокрема, хто сіяв у нас, інтернатівців, зерна розумного, доброго, вічного. Вони проростають у наших дітях, навіть онуках, і дають добрі, красиві і корисні плоди. Такими сіячами були: директор Г. М. Карпенко, вчителі математики В. М. Безюк, української мови і літератури Н. А. Панасенко, російської мови і літератури Н. П. Слепцова та А. Ю. Фесенко, німецької мови Г. Т. Філоненко, біології М. П. Шило, хімії Л. О. Горбатьок, географії Г. І. Шостак, фізики та астрономії О. І. Стасюк і В. І. Литовчак, вихователі М. А. Притуляк, Л. Ю. Кузнецова, З. Ю. Дедій, Л. О. Бондарчук.

Велику роботу проводили вчителі, власноручно оформляючи навчальні кабінети. У нашій школі було створено перший в області кабінет технічних засобів навчання, над його облаштуванням самовіддано трудився Володимир Іванович Литовчак. Майже на кожному уроці хімії та фізики проводилися досліди. З усіх предметів працювали факультативи, під час їх проведення ми поглиблювали знання та інтерес до навчання. Величезну роботу по естетичному вихованню проводив А. Ю. Фесенко. До цього часу пам'ятаю його бесіди, які відкривали нам світ прекрасного – живопису, музики, поезії, театру, кіно. Не було меж моєму захопленню різносторонніми здібностями Анатолія Юхимовича, якими він щедро ділився з нами, його вихованцями» [2, арк. 4].

Були у захопленні учні і від уроків Ніни Петрівни Слепцової. На своїх заняттях вона доречно використовувала бесіду, розповідь, лекцію, коментоване читання, самостійне складання хронологічних таблиць, письмові та усні твори, диспути, на уроках звучали грамзаписи, школярі дивилися діафільми, кіно тощо. Сама володіючи даром слова, вчителька переконувала учнів, що недостатньо просто знати матеріал, – треба ще вміти яскраво, виразно його викласти, а тому вчила логічно вибудовувати відповідь, аргументувати свої думки, формувала навички публічного виступу перед великою аудиторією [4].

Проте, мабуть, не лише завдяки бездоганному володінню методикою викладання Анатолій Юхимович Фесенко та Ніна Петрівна Слепцова викликали в душах своїх вихованців ті почуття, які і нині спонукають колишніх інтернатівців провідувати своїх педагогів і висловлювати їм свою велику шану та вдячність.

Згідно із «Законом про зміцнення зв'язку школи з життям і про подальший розвиток системи народної освіти в СРСР» (1958) випускники середніх шкіл мали не лише здобути відповідну загальну освіту, а й під час навчання у старших класах отримати початкову професійну підготовку. Так, всі дівчата кожного із старших класів Ровенської школи-інтернату № 1 здобували одну з трьох спеціальностей – продавця, кравчині або виховательки дитячого садка. Ніна Яківна Василиць разом із однокласницями мала отримати свідоцтво про присвоєння кваліфікації кравчині. Для їхніх занять у навчальному закладі було облаштовано

швейну майстерню з достатньою кількістю машинок. Згадуючи своє навчання в ній, Ніна Яківна відзначає ту наполегливість, з якою вчителька швейної справи Ганна Іванівна Санкович вимагала правильної, чистої роботи. Здавалося, що фраза «Розпороти та переробити» була її улюбленою [2, арк. 3]. Хлопці в іншій, також гарно облаштованій шкільній майстерні під орудою Михайла Івановича Смикавчука вивчали столярну справу. Разом із атестатом зрілості вони отримували свідоцтво про присвоєння кваліфікації столяра 1–3-го розрядів.

Взагалі учні школи-інтернату немало часу займалися фізичною працею. У червні 1959 р. Центральний Комітет КПРС та Рада Міністрів СРСР видали постанову «Про розширення самообслуговування в загальноосвітніх школах, школах-інтернатах, дитячих будинках, професійно-технічних училищах, суворівських училищах, у середніх спеціальних та вищих навчальних закладах», яку наступного місяця було продубльовано постановою ЦК КПУ та Радою Міністрів УРСР. У документі зазначалося, що самообслуговування має велике значення для успішного вирішення завдань зміцнення зв'язку школи з життям, для формування в учнів найбільш поширених трудових навичок, необхідних у побуті, розвитку ініціативи та самостійності, підвищення дисциплінованості, виховання відповідальності, почуття турботи за колектив, дбайливого ставлення до державного майна, поваги до праці і людей праці тощо. Тому освітянські керівники зобов'язувалися забезпечити організацію відповідної діяльності в учнівських колективах, водночас Радам Міністрів союзних республік доручалося зменшити у навчальних закладах типові штати і фонди заробітної плати обслуговуючого персоналу [5]. Відповідно до цієї постанови учні Ровенської школи-інтернату № 1 самі прибирали свої спальні та класні кімнати, до завдань чергового класу входило не лише накрити столи в їдальні, допомогти помити посуд, погодувати відходами з кухні тварин у підсобному господарстві, а й начистити повну ванну купатлі. Діти вирощували овочі та зелень для їдальні на дослідних ділянках та в оранжереї, доглядали клумби, а також квіти у шкільному розарії, які продавалися на ринку, завдяки чому поповнювався шкільний бюджет.

У перші роки функціонування школи-інтернату його учні багато праці вклали в облаштування території. Хоча саме місце для закладу було обрано мальовниче – поряд із Басівкутським озером та річкою Устею – однак навколо корпусів нічого не росло. Як згадує Н. Василиць, вихованці самі залишками цегли викладали доріжки та висаджували дерева. Завдяки їхній праці нині на цьому місці розкошує великий сад.

В історії Ровенської школи-інтернату № 1 повною мірою знайшли відображення характерні риси радянського життя. У тому числі згідно з настановами Комуністичної партії Радянського Союзу на відповідному рівні тут проводилась і виховна робота ідеологічного спрямування – діяли піонерська та комсомольські організації, шкільний Ленінський музей вважався одним із кращих в області, було обладнано кімнати Бойової та Трудової слави. Учні закладу написали листа Ю. Гагаріну. У

відповідь він надіслав їм альбом з фотографіями перших космонавтів, на якому зробив дарчий напис. Ця подія справила на дітей надзвичайне враження. Найкращим учням інтернату на урочистих лінійках вручалися саморобні значки з літерами «ЮГ», що розшифровувалося як «юний гагарінець» (взагалі образ Ю. Гагаріна до польоту Нейла Амстронга на Місяць у 1969 р. всіяко використовувався як уособлення безумовної переваги СРСР у радянсько-американському змаганні щодо підкорення космосу). Шкільний хор «Ровенські дзвіночки» неодноразово виступав у Києві, Львові, на телебаченні, де співав, зокрема, пісню з таким куплетом:

Наша школа-інтернат
імени Гагарина
нам, простим советским детям,
Родиной подарена.

Повною мірою усвідомлюючи роль ідеологічного фактора в житті навчального закладу радянського періоду, разом із тим, вважаємо за потрібне віддати належне тим його співробітникам, про яких через 50 років їх випускниця написала: «Мене і всіх вихованців нашої школи-інтернату оточували любов, турбота, прихильність, дбайливість, чуйність, самовідданість, теплота колективу не тільки вчителів і вихователів, а всіх працівників школи-інтернату. Ми отримували 4-разове повноцінне харчування, краще від домашнього. Постільна білизна була чисто біла. В шкільній бібліотеці ми отримували підручники та навчальні посібники. Хоч я і мої однокласники-інтернатівці вже зрілі пенсіонери, та до цього часу ми з особливою вдячністю згадуємо наших дорогих державних батьків. Це були люди з особливими здібностями і сердечним співчуттям до нас, дітей-сиріт та вихідців із сімей з складними матеріально-побутовими умовами. Інтернат став нашим другим рідним домом» [2, арк. 2].

Традиційно висвітлення історії навчального закладу включає в себе частину, де згадуються досягнення його випускників. Ровенська школа-інтернат № 1 має чимало вихованців, про яких, як правило, пишуть із гордістю – викладачів вузів, науковців, медиків, військових, художників тощо. Поруч із ними в дружній сім'ї колишніх інтернатівців багато простих трудівників, праця котрих так само важлива для країни.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Таким чином, спогади Н. Василець (до процесу їх написання авторка залучала інших колишніх вихованців, а також своїх викладачів А. Фесенка і Н. Слепцову) та публікації в газеті «Червоний прапор» свідчать, що на початку 1960-х рр. Ровенська школа-інтернат № 1 значною мірою відповідала вимогам «Положення про школи-інтернати Міністерства освіти УРСР» (1957). Навчальний заклад було гарно облаштовано (зауважимо, що у той час ще значна частина масових шкіл знаходилась у пристосованих приміщеннях і функціонувала в 2–3 зміни), у ньому було створено високопрофесійний колектив, випускники готувалися як до безпосередньої практичної діяльності у народному господарстві, так і до продовження освіти у

середніх спеціальних та вищих навчальних закладах, виховна робота проводилася згідно з ідеологічними настановами ЦК КПРС.

У 1990 р. на базі школи-інтернату було створено навчальний заклад нового типу – Рівненський обласний ліцей-інтернат педагогічного профілю для обдарованих дітей із районів, що потерпіли внаслідок аварії на ЧАЕС. Комплексне вивчення здобутків цих навчальних закладів, на наш погляд, може розглядатися як подальша перспектива дослідження історії освітніх закладів у регіоні.

Список використаних джерел:

1. Антонєць Н. Б. Загальноосвітня школа-інтернат як складова системи народної освіти України (друга половина 1950-х рр.) / Н. Б. Антонєць // Інноватика у вихованні : зб. наук. пр. Вип. 2 / упоряд. О. Б. Петренко ; ред. кол. : О. Б. Петренко, Н. М. Гринькова, Т. С. Ціпан та ін. – Рівне : РДГУ, 2015. – С. 111–126.
2. Василець Н. Я. Школа-інтернат у моєму житті : спогади. Автограф, 2015. – Особистий архів Н. Б. Антонєць, спр. 1, 4 арк.
3. Здрастуй, рідна школо! // Червоний прапор. – 1961. – 1 верес.
4. Воспитание словом: опыт маяков педагогического труда – в практику работы всех учителей / Ровенский обл. отдел нар. образования; Ин-т усовершенствования квалификации учителей; Обком профсоюза работников просвещения, высшей школы и науч. учреждений; обл. Педагогическое общество. – Ровно, 1964. – 1 с.
5. О расширении самообслуживания в общеобразовательных школах, школах-интернатах, детских домах, профессионально-технических училищах, суворовских училищах, в средних специальных и высших учебных заведениях: постановление ЦК КПСС и Совета Министров СССР от 2 июня 1959 г. // Народное образование в СССР. Общеобразовательная школа : сб. документов. 1917–1973 гг. / сост. А. А. Абакумов, Н. П. Кузин, Ф. И. Пузырёв, Л. Ф. Литвинов. – М. : Педагогика, 1974. – С. 192–194.
6. Про затвердження «Положення про школи-інтернати Міністерства освіти УРСР» : наказ Міністерства освіти УРСР від 22 червня 1957 р. // Зб. наказів та розпоряджень Міністерства освіти УРСР. – 1957. – № 12–13. – С. 2–9.
7. Сербін Г. Містечко юності / Г. Сербін // Червоний прапор. – 1961. – 7 лют.
8. Сухомлинська О. Дослідження мікроісторії в сучасному історико-педагогічному вимірі / Ольга Сухомлинська // Історико-педагогічний альманах. – 2015. – № 2. – С. 4–7.
9. Школа-інтернат імені першого космонавта // Червоний прапор. – 1961. – 19 квіт.

REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED:

1. Antonets N. B. Zahalnoosvitnia shkola-internat yak skladova systemy narodnoyi osvity Ukrayiny (druha polovyna 1950-kh rr.) [Secondary boarding school as a component of the people's education of Ukraine (the

- second part of the 1950th)] / N. B. Antonets // *Innovatyka u vykhovanni : zb. nauk. pr. Vyp. 2 / uporyad. O. B. Petrenko ; red. kol. : O. B. Petrenko, N. M. Hrynkova, T. S. Tsipan ta in. – Rivne : RDHU, 2015. – S. 111 – 126 (in Ukrainian)*
2. Vasylets N. Ya. *Shkola-internat u moiemu zhytti : spohady [Boarding school in my life : remembrances]* Avtohrاف, 2015. – Osobystyy arkhiv N. B. Antonets, spr. 1, 4 ark. (in Ukrainian)
 3. *Zdrastuy, ridna shkola! [Hello, native school]* // *Chervonyi prapor. – 1961. – 1 veres. (in Ukrainian)*
 4. *Vospytaniye slovom: opyt mayakov pedagogicheskogo truda – v praktiku raboty vsekh uchiteley [Educating by a word: experience of lighthouses of pedagogical labour - in practice of work of all teachers]* / Rovenskiy obl. otdel nar. obrazovaniya; In-t usovershenstvovaniya kvalifikatsyi uchiteley; Obkom profsoyuzov rabotnikov prosveshcheniya, vysshey shkoly y nauch. uchrezhdeniy; obl. Pedagogicheskoe obshchestvo. – Rovno, 1964. – 1 s. (in Russian)
 5. *O rasshyrenii samoobslyuzhivaniya v obshcheobrazovatelnykh shkolakh, shkolakh-internatakh, detskikh domakh, professionalno-tekhnicheskikh uchilishchakh, suvorovskikh uchilishchakh, v srednikh spetsyalnykh i vysshykh uchebnykh zavedeniyakh: postanovlenye TsK KPSS i Soveta Ministrov SSSR ot 2 iyunya 1959 h. [About expansion of self-service in general schools, boarding-schools, child's houses, vocational schools, suvorovskikh schools, in the secondary special and higher educational establishments: decision of CC CPSS and Council of Ministers of the USSR dated June, 2, 1959]* // *Narodnoye obrazovanie v SSSR. Obsheobrazovatel'naya shkola : sb. dokumentov. 1917 – 1973 hh. / sost. A. A. Abakumov, N. P. Kuzyn, F. Y. Puzyrev, L. F. Litvinov. – M.: Pedagogika, 1974. – S. 192 – 194. (in Russian)*
 6. *Pro zatverdzhennia "Polozhennia pro shkoly-internaty Ministerstva osvity UkrSR" : nakaz Ministerstva osvity UkrSR vid 22 chervnya 1957 r. [About claim of "Statute about boarding-schools of the Ministry of Education of Ukraine" : order of the Ministry of Education of Ukraine dated June, 2, 1957]* // *Zb. nakaziv ta rozporiadzhen Ministerstva osvity UkrSR. – 1957. – № 12 – 13. – S. 2 – 9. (in Ukrainian)*
 7. *Serbin H. Mistechko yunosti [The town of youth]* / H. Serbin // *Chervonyy prapor. – 1961. – 7 liut. (in Ukrainian)*
 8. *Sukhomlynska O. Doslidzhennia mikroistorii v suchasnomu istoryko-pedahohichnomu vymiri [Research of microhistory in modern historical and pedahohical measuring]* / Olha Sukhomlynska // *Istoryko-pedahohichnyy almanakh. – 2015. – № 2. – S. 4 – 7. (in Ukrainian)*
 9. *Shkola-internat imeni pershoho kosmonavta [Boarding-school named after the first cosmonaut]* // *Chervonyy prapor. – 1961. – 19 kvit. (in Ukrainian)*

Аннотация. В статье на примере школы-интерната № 1 г. Ровно прослеживаются основные тенденции, которые характеризуют процесс создания общеобразовательных школ-интернатов как нового типа учебных

заведений в СССР (вторая половина 50-ых – 60-ые гг. XX ст.). Автор, используя нормативно-правовые документы, публикации начала 1960-х гг. в ровенской областной газете «Червоний прапор» и воспоминания воспитанницы школы-интерната, акцентирует внимание на материальном обеспечении этих учебных учреждений, на требованиях того времени к профессиональным качествам их педагогов, на специфике организации учебного процесса и направленности воспитательной работы.

Ключевые слова: общеобразовательная школа-интернат; дети, оказавшиеся в сложных материально-бытовых условиях; профессиональные требования к педагогам; учебный процесс; воспитательная работа.

Abstract. The attention of historians of pedagogy mostly attract those educational institutions that are associated with the activities of prominent educators. However, the history of the mass of ordinary schools as valuable. They reflect the significant transformation of the education system in a given period and thus enrich scientific knowledge, specifying it at pedagogical practice. The purpose of the article is on the example of the Rovno boarding school № 1 traces the main trends, that characterize the process of creating boarding schools as a new type of educational institutions in the Soviet Union (second half of 50 - 60-ies. years of the XX century).

In 1956 the leaders of the Communist Party of the Soviet Union made the decision of the advisability of the creating a new type of education institution, which at higher level of education had to solve problems of the creating effective builders of a communist society. In these well-equipped boarding schools, which were located in favorable to children's health forests the best teachers have been worked. Over time, this type of education had become a major in the education system of the country, but the plan was not implemented, primarily due to lack of appropriate funds. Pupils of the created boarding schools were children who for various reasons find themselves in difficult material living conditions.

One of such education institutions was a boarding school № 1 in the town of Rovno (opened in 1961) The main sources of study of its History were legal documents, publications of the first half of 1960 in the newspaper "Chervonyi prapor" ("Red Flag" - press organ of the Rovno's region and town's committee of the Communist Party of Ukraine) and memories of boarding school pupils Nina Antonets. Boarding school was located in a specially designed complex, for which highly-qualified professional teaching staff was chosen, the school was provided with good conditions. In addition to secondary education students received initial professional training. At the same time, in school, according to the policy of the ruling party an active work in the education of students in the spirit of communist ideology was carried out there.

In 1990 on the base of the boarding school a new type of education institution - Rivnenskiy region boarding lyceum with pedagogical professional direction for talented children from areas affected by the Chernobyl accident was established.

Key words: boarding schools; children in difficult material living conditions; professional requirements for teachers; learning process; educational work.

Стаття надійшла до редакції 11.05.2016

Л. А. Бісовецька

РОЛЬ ПЕРІОДИЧНОЇ ПРЕСИ У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ ШКОЛЯРА

Анотація. У статті аналізується роль періодичної преси у формуванні особистості школяра. Періодична преса для дітей та юнацтва – самостійна ланка загальної системи засобів масової інформації. Доведено, що розумно підібрані видання розвивають у школярів логічне мислення, довірливу увагу, пам'ять, збільшують словниковий запас; з їх допомогою діти включаються у систему суспільних відносин, отримують соціальний досвід, моделюють свою поведінку. Визначено, що існують п'ять видів газет і журналів для дітей: пізнавальні, розважальні, навчальні, художні, наукові. З'ясовано, що основними функціями періодичних видань для дітей є: виховна, художньо-естетична, інформаційна, когнітивна, культурно-просвітня, освітня, розважальна. Дитячі та юнацькі газети і журнали формують внутрішній світ дитини. У періодичній пресі для дітей та юнацтва реалізуються основні напрями виховання: громадянське, розумове, моральне, трудове, економічне, естетичне, фізичне, гендерне, екологічне, правове.

Ключові слова: періодична преса для дітей та юнацтва, засоби масової інформації, універсальне видання, види газет і журналів для дітей, функції періодичних видань для дітей, напрями виховання.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю створення умов для формування у підростаючого покоління активної позиції у новій системі соціальних відносин, самостійності оцінок подій, що відбуваються, забезпечення включення школярів у реальну соціальну дійсність.

Періодична преса для дітей та юнацтва – самостійна ланка загальної системи засобів масової інформації. Вона прилучає підростаюче покоління до інтелектуального і духовного потенціалу суспільства, є важливим каналом передачі інформації від старшого покоління до молодшого і одночасно засобом комунікації, що дозволяє дітям спілкуватися одне з одним.

Кількість періодичних видань для дітей у державі свідчить про рівень її цивілізованості, культури, інтелекту, а також про перспективи її розвитку, її майбутнє. Нове покоління повинно формуватися під впливом продуманої державної політики, сім'ї, громадськості та джерел інформації, які гарантуватимуть повноцінний всебічний розвиток дитини.